<u>בבית המשפט המחוזי בירושלים</u> **ת"צ**

בעניין שבין :

רות קוליאן , ת"ז מס' 040683468
חנא חנא, ת"ז מס' 023445760
באמצעות ב"כ עוה"ד טנוס עורכי דין- חברת עורכי דין.

מרח' אלמוג 20 חיפה, 354004

טל': 04-8880860 פקס: 04-6801900

דוא"ל: Tannous.n@gmail.com

<u>התובעים</u>

נ ג ד

1. **החברה האמריקאית לייצור גלידה א.י בע"מ, ח.פ. 511289043**
מרח' הקציר, א.ת באר טוביה, ת.ד: 1325, 8311310
2. **נטו מלינדה בע"מ, ח.פ. 511725459**
מרח' מאיר עזרא 5, קרית מלאכי
3. **שלושת האופים בע"מ , ח.פ מס': 512065848**
ישוב: כפר תבור, 1524100, אצל: אזה"ת
4. **א.מ פורט- קפה נמל קיסריה בע"מ, ח.פ מס': 513877902**
מרחוב הבנים 1, חדרה, אצל: רו"ח בנבינשתי יוגב
5. **ר.כ עוגיות הזהב בע"מ, ח.פ מס' 51426628**
מרחוב החופר 34, חולון, 5885807
6. **ביכורים תעשיות מזון בע"מ ח.פ. מס' 515138907**
מרחוב הרב כהנמן 111 בני ברק 5155357
7. **חברת נונה נ.ר חברה למסחר בע"מ, ח.פ מס': 515296978**
מרחוב חבצלת השרון 27, הרצליה, 4664124
8. **ספץ תעשיות בע"מ, ח.פ מס': 513220327**
מרחוב הסתת 21, חולון
9. **חברת נטורפוד בע"מ, ח.פ מס': 512507179**
מושב גבעת חן 59
10. **דגן מיני מזונות בע"מ, ח.פ מס': 5513767996**
כליל, ד.נ אושרת, אצל: שי פרידמן.
11. **ג'רמי גורמה בע"מ, ח.פ מס': 513407908**
מושב בצרה, 60944, משק פריזיה.
12. **תה ויסוצקי ישראל בע"מ, ח.פ מס': 511901464**
ת.ד 719, נהריה, 22106
13. **י א א עולם הפרי בע"מ, ח.פ מס': 515152312**
מרחוב שידלובסקי 1, יבנה
14. **מזרח ומערב יבוא ושיווק בע"מ, ח.פ מס': 513047662**
מרחוב השקד 1, אזור תעשיה חבל מודיעין, 73199
15. **נפטון מוצרי מזון 1990 בע"מ, ח.פ: 511442931**
מרחוב הכשרת הישוב 135א, באר שבע, 2247
16. **א.ר שני בע"מ, ח.פ מס': 512751777**
דרך העצמאות 53, חיפה, 3303327

<u>הנתבעות</u>

תביעה ייצוגית

בהתאם להוראות חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006

א. <u>הצדדים</u>

1. התובעים הינם אזרחי המדינה אשר רוכשים ממוצרי הנתבעות.

2. הנתבעות הן חברות מסחריות אשר עיקר עסקן הוא ביבוא/שיווק מוצרי מזון ברחבי המדינה.

3. הנתבעות מאוגדות כחוק בישראל ומוצריהן משווקים כאמור בפריסה ארצית ברשתות השיווק במדינה.

ב. <u>פירוט העובדות המקימות את עילות הבקשה והתביעה</u>

4. התובעים נוהגים לרכוש מוצרי מזון ובכלל את מוצרי המזון המשווקים על ידי הנתבעות בהליך שבכותרת.

5. התובעים מציינים כי הנתבעות מסמנות את מוצריהן בניגוד להוראות סעיף 9 לתקן מזון רשמי ומחייב, תקן 1145- **תקן מזון ארוז מראש** (להלן: "**תקן 1145**").

6. **<u>צו הגנת הצרכן (סימון ואריזה של מוצרי מזון) התשנ"ט -1998 קובע בסעיף כדלקמן :</u>**

<u>סעיף 1 ,הגדרות :</u>

מזון – דבר המיועד לצריכת אדם באכילה, בשתיה או בלעיסה , לרבות חומרי מוצא ותוספות , למעט חומרים המשמים ברפואה בלבד ;

תקן ישרלי ות"י – תקן כמשמעותו בסעיף 6 לחוק התקנים התשי"ג -1953 , ושהופקד לעיון הציבור במקומות המפורטים בהודעה בדבר המקומות להפקדת תקנים רשמיים שפורסמה בילקוט המפרסמים התשל"ו,

<u>סעיף 2 , סימון :</u>

סימון מוצר מזון ארוז מראש יהיה כמפורט בתקן ישראלי ת"י 1145 , סימון מזון ארוז מראש.

7. התובעים מציינים כי המוצרים נשוא בקשת האישור נכנסים להגדרת המונח מזון לפי סעיף 1 לעיל.

<u>תקן ישראלי 1145 :</u>

8. **התקן** עושה הבחנה בין שתי קבוצות של מוצרים וזאת בהתאם לתכונות עמידות המוצר, ולגבי כל קבוצה נקבע כיצד יש לסמן את התאריך, כאשר הסימון "**עדיף להשתמש לפני**", הוא סימון ברירת המחדל והוא מתייחס לקבוצת האיכות שמוגדרת כדלקמן:

9. הוא מתייחס למוצרים שאינם רגישים מאוד לקלקול מיקרוביאלי, ; כלומר אלה שאינם עלולים, לאחר תקופה קצרה להוות לסכנה מידית לבריאות בני האדם בחלוף התאריך , התאריך שיסומן מתייחס לאיכות המוצר.

<u>סעיף 9.2 לתקן הישראלי קובע כדלקמן :</u>

במוצרי מזון , **<u>למעט, מוצרי מזון רגישים מאוד לקלקול מיקרוביאלי (ראו סעיף 9.4)</u>** יסומן התאריך המצוין את העמידות המינימלית , דהיינו התאריך שעדיו המזון שומר על תכונותיו המיוחדות כאשר הוא מאוחסן בתנאים נאותים , תאריך יש יסומן כלהלן :

<u>סעיף 9.2.1 מילים המקדימות של סימון התאריך:</u>

עדיף להשתמש לפני (כאשר התאריך המסומן כולל ציון של יום)
עדיף להשתמש לפני סוף (כאשר התאריך המסומן אינו כולל ציון של יום)

סעיף 9.2.2 : לאחר המלים המקדימות יצוין התאריך עצמו , או לחילופין , המקום על האריזה שבו סומן התאריך . לפי הצורך יצוינו גם תנאי ההחסנה הדרושים להשגת תקופת העמידות שסומנה .

לגבי השימוש בסימון " **לשימוש עד** " זהו <u>סימן בטיחות</u> , והוא תקף רק למוצרים הרגישים לקלקול מיקרוביאלי ועל כן עלולים להוות סכנה מידית לבריאות בני אדם, לאחר תקופה קצרה מחלוף התאריך, התאריך מתייחס לבטיחות צריכת המוצר :

<u>סעיף 9.4 לתקן הישראלי קבוע כדלקמן :</u>

מוצר מזון הרגיש מאוד לקלקול מיקרוביאלי, ועל כן עלול לאחר תקופה קצרה להוות סכנה מידית לבריאות בני אדם, יסומן בתאריך אחרון לשימוש וזאת במקום סימון התאריך המציין את העמידות המינימלית של המוצר (היינו : במקום הסימן עדיף להשתמש לפני).

סעיף 9.4.1 : מהות התאריך המסומן המצוין במלים לשימוש עד בתוספת ציון התאריך עצמו, או לחלופין המקום על האריזה שבו סומן התאריך .

סעיף 9.4.2 : התאריך המסומן יכלול ציון גלוי של יום וחודש ; אפשר לסמן גם את השנה .

10. לאור כל האמור לעיל קיימות שתי אפשרויות לסימון המוצרים וזאת בהתאם לתכונות המוצרים , כך שמוצרים רגישים מאוד לקלקול מיקרוביאלי , אשר עלולים לאחר תקופה קצרה להוות סכנה מיידית לבריאות בני אדם, יסומן תאריך אחרון לשימוש במילים " **לשימוש עד**".

11. ואילו מוצרים שאינם כאמור לעיל , <u>היינו מוצרים שאין בהם סכנה מיידית לבריאות בחלוף התאריך</u>, יסומנו תאריך עמידות מינימאלי במלים "**עדיף לשימוש לפני** " .

12. לפי הוראות התקן ברירת המחדל הינה סימון לפי סעיף 9.2 בסימון " **עדיף להשתמש לפני**" ; ואילו אם חל האמור בסעיף 9.4 ומדובר במצרים רגישים מאוד לקלקול מיקרוביאלי , הרי יש להשתמש בסימון " **לשימוש עד** " .

13. התובעים מציינים כי תקן 1145 מחייב מכוח חוק התקנים תשי"ג 1953 וזאת מכוח האמור בסעיפים 8 ו 9 לחוק התקנים.

- **<u>התייחסות למוצרי הנתבעות</u>**

א. <u>נתבעת 1: החברה האמריקאית לייצור גלידות א.י בע"מ.</u>

14. נתבעת 1 משווקת את המוצר: **טבעות בצל"**

15. על גבי המוצר מסומן תאריך תוקף בצורת " **לשימוש עד"** בו בזמן על המוצר אמור להופיע תאריך תוקף " **עדיף לשימוש לפני".**

16. התובע פנה לנתבעת 1 בפניה מוקדמת על מנת לנסות להביא את המחלוקת לכדי סיום, ברם הנתבעת סירבה להכיר בהפרת סימון המוצר על ידה ובשל כך, נאלץ התובע להגיש בקשת אישור זו.

ב. <u>נתבעת 2: חברת נטו מלינדה בע"מ.</u>

17. נתבעת 2 משווקת בין ייתר מוצריה, את המוצר **: מקלות בורקס פילו- תפוח אדמה"ץ**

18. על גבי המוצר מסומן תאריך תוקף בצורת " **לשימוש עד"** בו בזמן על המוצר אמור להופיע תאריך תוקף " **עדיף לשימוש לפני".**

19. התובע פנה לנתבעת 2 בפניה מוקדמת על מנת לנסות להביא את המחלוקת לכדי סיום, ברם הנתבעת סירבה להכיר בהפרת סימון המוצר על ידה ובשל כך, נאלץ התובע להגיש בקשת אישור זו.

ג. <u>נתבעת 3: חברת שלושת האופים בע"מ.</u>

20. נתבעת 3 משווקת, בין ייתר מוצריה את המוצרים הבאים: " **מקלות בורקס פילו גבינה- מאפה במילוי גיבנה- קפוא" ו- " בצק פילאס תורכי- למאפים מלוחים ומתוקים" ו- " מלוואח תימני מקורי- קפוא". ו- " פיצה איטלקית דקה בתוספת טבעות זיתים"** ו- **"אטריות קדאיף למאפים מלוחים ומתוקים".**

21. על גבי המוצר מסומן תאריך תוקף בצורת " **לשימוש עד"** בו בזמן על המוצר אמור להופיע תאריך תוקף " **עדיף לשימוש לפני".**

22. התובע פנה לנתבעת 3 בפניה מוקדמת על מנת לנסות להביא את המחלוקת לכדי סיום, ברם הנתבעת סירבה להכיר בהפרת סימון המוצר על ידה ובשל כך, נאלץ התובע להגיש בקשת אישור זו.

ד. <u>נתבעת 4: חברת א.מ פורט -קפה נמל קיסריה בע"מ.</u>

23. נתבעת 4 משווקת בין ייתר מוצריה, את המוצר: " **מיני פנקייק הולנדי".**

24. על גבי המוצר מסומן תאריך תוקף בצורת " **לשימוש עד"** בו בזמן על המוצר אמור להופיע תאריך תוקף " **עדיף לשימוש לפני".**

25. התובע פנה לנתבעת 4 בפניה מוקדמת על מנת לנסות להביא את המחלוקת לכדי סיום, והנתבעת הודתה בפני התובע כי אכן המוצר מסומן בניגוד להוראת התקן, אך סירבה לשלם לתובע גמול וכן שכ"ט הח"מ, ובשל כך, נאלץ התובע להגיש בקשת אישור זו.

ה. <u>נתבעת 5: חברת עוגיות הזהב בע"מ.</u>

26. נתבעת 5 משווקת בין ייתר מוצריה, את המוצר: " **עוגיות מרוקאיות**".

27. על גבי המוצר מסומן תאריך תוקף בצורת " **לשימוש עד**" בו בזמן על המוצר אמור להופיע תאריך תוקף " **עדיף לשימוש לפני**".

28. התובע פנה לנתבעת 5 בפניה מוקדמת על מנת לנסות להביא את המחלוקת לכדי סיום, אך לא נענה על ידי הנתבעת, ובשל כך, נאלץ התובע להגיש בקשת אישור זו.

ו. <u>נתבעת 6: חברת ביכורים בע"מ</u>

29. נתבעת 6 משווקת בין ייתר מוצריה, את המוצרים " **פלפלים קלויים וקלופים**" **ו-** "**חצילים קלויים וקלופים**".

30. על גבי המוצרים מסומן תאריך תוקף בצורת " **לשימוש עד**" בו בזמן על המוצרים אמור להופיע תאריך תוקף " **עדיף לשימוש לפני**".

31. התובע פנה לנתבעת 6 בפניה מוקדמת על מנת לנסות להביא את המחלוקת לכדי סיום, אך לא נענה על ידי הנתבעת, ובשל כך, נאלץ התובע להגיש בקשת אישור זו.

ז. <u>נתבעת 7: חברת נונה נ.ר חברה למסחר בע"מ.</u>

32. נתבעת 7 משווקת בין ייתר מוצריה, את המוצר " **קפסולות קפה**".

33. על גבי המוצר מסומן תאריך תוקף בצורת " **לשימוש עד**" בו בזמן על המוצר אמור להופיע תאריך תוקף " **עדיף לשימוש לפני**".

34. התובע פנה לנתבעת 7 בפניה מוקדמת על מנת לנסות להביא את המחלוקת לכדי סיום, אך לא נענה על ידי הנתבעת, ובשל כך, נאלץ התובע להגיש בקשת אישור זו.

ח. <u>נתבעת 8: חברת ספץ תעשיות בע"מ:</u>

35. נתבעת 8 משווקת בין ייתר מוצריה, את המוצר " **TIMTAM**".

36. על גבי המוצר מסומן תאריך תוקף בצורת " **לשימוש עד**" בו בזמן על המוצר אמור להופיע תאריך תוקף " **עדיף לשימוש לפני**".

37. התובע פנה לנתבעת 8 בפניה מוקדמת על מנת לנסות להביא את המחלוקת לכדי סיום, אך לא נענה על ידי הנתבעת, ובשל כך, נאלץ התובע להגיש בקשת אישור זו.

ט. <u>נתבעת 9: חברת נטורפוד בע"מ.</u>

38. נתבעת 9 משווקת בין ייתר מוצריה, את המוצר "**פלפל שחור גרוס במטחנה**" **ו-** " **תה ירוק לימון אורגני**".

39. על גבי המוצר מסומן תאריך תוקף בצורת " **תאריך תפוגה**" בו בזמן על המוצר אמור להופיע תאריך תוקף " **עדיף לשימוש לפני**".

40. התובע פנה לנתבעת 9 בפניה מוקדמת על מנת לנסות להביא את המחלוקת לכדי סיום, אך לא הצליח להגיע להסכמות עם הנתבעת, ובשל כך, נאלץ התובע להגיש בקשת אישור זו.

י. <u>נתבעת 10: חברת דגן מיני מזונות בע"מ.</u>

41. נתבעת 10 משווקת בין ייתר מוצריה, את המוצר " **עוגיות כוסמין וקוקוס**".

42. על גבי המוצרים מסומן תאריך תוקף בצורת " **תאריך אחרון לשיווק**" בו בזמן על המוצר אמור להופיע תאריך תוקף " **עדיף לשימוש לפני**".

יא. <u>נתבעת 11: חברת ג'רי גורמה בע"מ</u>

43. נתבעת 11 משווקת בין ייתר מוצריה, את המוצר " **ROKA**"- **מצ"ב צילום המוצר ומסומן י"ג'.**

44. על גבי המוצר מסומן תאריך תוקף בצורת " **תאריך תפוגה**" בו בזמן על המוצר אמור להופיע תאריך תוקף " **עדיף לשימוש לפני**".

45. התובע פנה לנתבעת 11 בפניה מוקדמת על מנת לנסות להביא את המחלוקת לכדי סיום, אך לא נענה על די הנתבעת לגופו של עניין, ובשל כך, נאלץ התובע להגיש בקשת אישור זו.

יב. <u>נתבעת 12: תה ויסוצקי ישראל בע"מ.</u>

46. נתבעת 12 משווקת בין ייתר מוצריה, את המוצר " **עוגיות חמאה תפוז ושקד.**

47. על גבי המוצר מסומן תאריך תוקף בצורת " **תאריך אחרון לשימוש**" בו בזמן על המוצר אמור להופיע תאריך תוקף " **עדיף לשימוש לפני**".

יג. <u>נתבעת 13: עולם הפרי בע"מ.</u>

48. נתבעת 13 משווקת בין ייתר מוצריה, את המוצרים " **קונפיטורת חמוציות**" **ו- קונפיטורת משמש**" **ו- "קונפיטורת דובדבן חמוציות**".

49. על גבי המוצרים מסומן תאריך תוקף בצורת "**תאריך אחרון לשימוש** " בו בזמן על המוצרים אמור להופיע תאריך תוקף " **עדיף לשימוש לפני**".

יד. <u>נתבעת 14, מזרח ומערב יבוא ושיווק בע"מ</u>

50. על גבי המוצר מסומן תאריך תוקף בצורת " **תאריך אחרון לשיווק**" בו בזמן על המוצר אמור להופיע תאריך תוקף " **עדיף לשימוש לפני**".

51. התובע פנה לנתבעת 14 בפניה מוקדמת על מנת לנסות להביא את המחלוקת לכדי סיום, ברם הנתבעת סירבה להכיר בהפרת סימון המוצר על ידה ובשל כך, נאלץ התובע להגיש בקשת אישור זו.

טו. <u>נתבעת 15: נפטון מוצרי מזון 1990 בע"מ</u>.

52. נתבעת 15 משווקת בין ייתר מוצריה, את המוצרים " **עלי דפנה" ו- תערובת תיבול זעתר ושומשום".**

53. על גבי המוצרים מסומן תאריך תוקף בצורת " **לשימוש עד"** בו בזמן על המוצרים אמור להופיע תאריך תוקף " **עדיף לשימוש לפני".**

יז. <u>נתבעת 16: א.ר שני בע"מ</u>

54. נתבעת 16 משווקת בין ייתר מוצריה, את המוצר " **עוגיות ריבת משמש"**

55. על גבי המוצר מסומן תאריך תוקף בצורת " **לשימוש עד"** בו בזמן על המוצר אמור להופיע תאריך תוקף " **עדיף לשימוש לפני".**

56. התובע פנה לנתבעת 14 בפניה מוקדמת על מנת לנסות להביא את המחלוקת לכדי סיום, ברם הנתבעת סירבה להכיר בהפרת סימון המוצר על ידה ובשל כך, נאלץ התובע להגיש בקשת אישור זו.

57. התובעים מציינים כי בשים לב לעובדה כי מוצרים אלה נזרקים כאשר הם מכילים עוד כמות של מוצר שהיה ראוי לצריכה , הרי לשם ההערכה ולצורך בקשת האישור דנן נצא מנוקדת הנחה כי 10% מהכמות הכוללת של המוצר נזרקה ולכן התובעים מעמידים את הנזק שנגרם להם ולקהל הצרכנים ב 10% מערך המוצר שלא נצרך.

58. טענות התובעת רות קוליאן מופנות כלפי הנתבעות: 3,5,6,7,9,10,11,12,13,14,15

59. טענות התובע חנא חנא מופנות כלפי הנתבעות: 1,2,4,8,16.

60. התובעים מציינים כי לאור האמור לעיל קמה להם זכות תביעה נגד הנתבעות מכוח עילות אלה:

- ☒ **הטעיה מכוח סעיף 2 לחוק הגנת הצרכן וסעיף 4 לחוק הגנת הצרכן .**
- ☒ **הפרת חובת ההגינות ותום הלב לפי דיני החוזים.**
- ☒ **עוולת הרשלנות מכוח סעיפים 36-35 לפקודת הנזיקין.**
- ☒ **עשיית עושר ולא במשפט .**
- ☒ **עילה מכוח הפגיעה באוטונומיה הצרכנית .**
- ☒ **עילה מכוח הפרת חובה חקוקה סעיף 63 לפקודת הנזיקין**

א. <u>עילות התביעה :</u>

<u>(1) הטעיה לפי סעיפים 2 , 4 ו 6 לחוק הגנת הצרכן התשמ"א - 1981:</u>

61. סעיף 2 לחוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הגנת הצרכן"), קובע כלהלן:

(א) לא יעשה עוסק דבר - במעשה או במחדל, בכתב או בעל פה או בכל דרך אחרת, לרבות לאחר מועד ההתקשרות בעסקה - העלול להטעות צרכן בכל ענין מהותי בעסקה (להלן - הטעיה); בלי לגרוע מכלליות האמור יראו עניינים אלה כמהותיים בעסקה:

(1) <u>הטיב, המהות,</u> הכמות והסוג של נכס או שירות;

(4) <u>השימוש שניתן לעשות בנכס או שירות , התועלת שניתן להפיק מהם</u> והסיכונים הכרוכים בהם

62. התובעים מציינים כי הנתבעות אחראיות גם מכוח האמור בסעיף 2(ב) אשר קבוע כדלקמן :

לא ימכור עוסק, לא ייבא ולא יחזיק לצרכי מסחר נכס שיש בו הטעיה ולא ישתמש בנכס כאמור למתן שירות .

63. חוק הגנת הצרכן הינו חוק מהחשובים ביותר, והוא נוגע לכל בית ובית במדינה. הוא משפיע על חיינו בצורה הכי ישירה, שכן הוא מכוון לסחר הוגן ונחוץ מאוד לשם הסדרת היחסים שבין הצרכן עם בית העסק, שכן היא מתרחשת לרוב בזירה בלתי מאוזנת , וכאן נכנס לתמונה המחוקק אשר בכדי לאזן את המצב הקיים הטיל חבות מוגברת לעוסקים בכל העניינים שעיקרם איסור הטעייה, איסור ניצול מצוקה, חובת גילוי, וכל החובות האלה יחדיו נועדו לאפשר לצרכנים קבלת החלטות מושכלות על בסיס מידע מלא ונטול לחצים פסולים של עוסקים.

64. תכליתו של החוק הוא להגן על הצרכן, ובין היתר על ידי מניעת הטעית הצרכנים, וכן לגרום לעוסקים להביא לידיעת הצרכנים מידע מלא אודות המוצר הנרכש ; יפים לענייננו, דברי כב' <u>השופטת שטרסברג כהן ברע"א 2837/98 ארד נ' בזק, פ"ד נד (1) 600, 607 :</u>

"ההטעיה נוצרת כאשר קיים פער בין הדברים הנאמרים (או המוסתרים) לבין המציאות; הטעיה יכולה ללבוש שתי צורות: האחת, הטעיה במעשה על דרך של מצג שווא הכולל פרטים שאינם תואמים את המציאות; והשנייה, הטעיה במחדל, קרי: אי גילוי פרטים מקום שיש חובה לגלותם".

ועוד ,

הרי שהאיסור מכוח חוק הגנת הצרכן רחב יותר והוא חל על כל דבר , העלול להטעות צרכן גם אם הלה לא הוטעה בפועל ".

65. עינינו הרואות כי עסקינן בעניין מהותי בעסקה כלשון סעיף 2 (א) לחוק הגנת הצרכן אשר קבוע רשימה של חזקות שבהתקימן ההטעיה היא עניין מהותי , ובענייננו מדובר בהטעיה בעניין מהותי בעסקה, בין היתר לפי החזקות המובאות בסעיפים הקטנים של סעיף 2 (א) הנ"ל.

66. חובת הגילוי הינה מצרך חשוב מאוד, ואין מחלוקת כי עסקינן בהטעיה בעניין מהותי בעסקה, שכן סעיף 2 (א) לחוק הגנת הצרכן קובע רשימה של חזקות שמקימות הטעיה בעניין מהותי ובענייננו מדובר בהטעיה בעניין מהותי בעסקה , ובין היתר לפי החזקות הבאות :

סעיף קטן (1) -הנתבעות לא סיפקו לתובעים כלום לגבי טיב איכות המוצר .

סעיף קטן (4) – הנתבעות לא סיפקו לתובעים את המידע הנכון לגבי מועד השימוש שניתן לעשות במוצרים , ואת התועלת הנכונה בכל הנוגע למועד השימוש.

67. הטעייה לפי סעיף 2 לחוק איננה עוולה תוצאתית, אלא עוולה התנהגותית : העוולה קיימת אם נעשה מעשה או מחדל "העלול להטעות", גם אם לא אירעה הטעייה בפועל, ולא נגרם כל נזק (דנ"א 5712/01 הנ"ל, פסקה 10 לפסק דינו של כב' השופט מ. חשין, ופסקה 7 לפסק דינה של כב' השופטת ט' שטרסברג-כהן). כך גם נפסק לגבי סעיף 3 לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981, שנוסחו זהה לסעיף 2 לחוק הגנת הצרכן בע"א 1304/91 טפחות נ' ליפרט, פ"ד מז(3) 309, בעמ' 326-327 (מפי כב' הנשיא מ. שמגר שנותר בדעת מיעוט, אך לא בסוגיה זו).

68. הנתבעות בעניינו הטעו את הצרכן במעשה ובמחדל בכך שהן נמנעו מלהעלות בפני לקוחותיהן ובכללם התובעים את המידע החשוב והרלוונטי ואשר מהווים עבירה על הוראות סעיף 2 (א) לחוק הנ"ל, ובכך הן הטעו את לקוחותיהן כפי שנקבע בפסיקת בית המשפט העליון ביחס לשיווק חיתומים פגומים ברע"א 3814/14 בעניין חוגלה קימברלי שיווק בע"מ נ' מיה גד מסטיי שם נקבע:

בית המשפט המחוזי אף צדק כשציין כי הטעיה יכולה להיות גם על דרך של מחדל, כפי שארע לכאורה .....

69. תכלית איסור ההטעיה שבחוק הגנת הצרכן נקבעה **בע"א 10626/05 אביב שירותים משפטיים בע"מ נ' בנק הפועלים בע"מ (פורסם בנבו)** "תכלית האיסור על הטעייה היא להבטיח את יכולתו של ציבור הלקוחות להתקשר ולצרוך באופן מיודע". בכדי להימנע מהטעיית הצרכן, **חייב העוסק לוודא כי הציג בפניו את כל המידע המצוי בידיו**, כך שתובטח יכולתו לצרוך באופן התואם למציאות, לצרכיו ולרצונותיו. לענייננו, הדברים מדברים בעד עצמם. מעשי ומחדלי הנתבעות גורמים לצרכן לשלם כספים שלא כדין .

70. לעניין ההסתמכות נקבע שלעניין תובענה ייצוגית ניתן לאמץ דרישת הסתמכות מורכבת וכי קשיים בהסתמכות הקבוצתית ניתן לפתור על דרך הגמשת כללי הראיות או פסיקת פיצוי לטובת הציבור וזאת כפי שנקבע ב **דנ"א 5712/01 יוסף ברזני נ' בזק פ"ד נז (6) עמוד 385 , 423.**

71. **עמדה זו רוככה ע"י כבוד השופט חשין כאשר נקבע כי ניתן להסתפק גם בהסתמכות עקיפה על המצג – ראה בש"א (ת"א) 5989/06 אילן ג'אן נ' אלטמן רוקחות טבעית 1993 בע"מ (פורסם בנבו 7/9/2010).**

72. חוק הגנת הצרכן בא להשליט נורמות התנהגות המטילות על "עוסק" חובות מוגברות ביחסיו עם ה"צרכן", ולקבוע כללי משחק הוגנים אשר ימנעו מן העוסק לנצל את מעמדו הכלכלי העדיף על מנת להתעשר על חשבון הצרכן. לכן קובע החוק שורה של חובות ואיסורים, שמטרתם למנוע הטעיית הצרכן, להביא לידיעתו מידע מלא ככל האפשר על טיב העסקה שהוא עומד לעשות ולתת לו את הכלים לממש את זכויותיו (**ראה: דברי כב' השופטת ט' שטרסברג-כהן בע"א 1977/97 ברזני נ. בזק חברה ישראלית לתקשורת בע"מ, פ"ד נה(4) 584, 598, ודברי כב' השופט מ. חשין בדנ"א 5712/01 ברזני נ. בזק חברה ישראלית לתקשורת בע"מ, תק-על 2003(1) 847.**

73. חוק הגנת הצרכן חל ביחסים שבין "עוסק" לבין "צרכן". "עוסק" מוגדר בסעיף 1 לחוק כ"מי שמוכר נכס או נותן שירות דרך עיסוק, כולל יצרן". הגדרה זו כוללת את הנתבעות, ואין מחלוקת על כך. "צרכן" מוגדר בסעיף 1 לחוק כ"מי שקונה נכס או מקבל שירות מעוסק במהלך עיסוקו לשימוש שעיקרו אישי, ביתי או משפחתי". הגדרה זו, כאמור לעיל, מוציאה מתחולתה משתמש בנכס, שלא רכש אותו, וכן לקוחות מוסדיים ועסקיים. אך אין מניעה שלקוחות מסוג זה יכללו בתובענה מכוח עילות תביעה אחרות, כמו הטעיה לפי חוק החוזים, מצג שווא רשלני או עשיית עושר ולא במשפט.

74. סעיף 31(א) לחוק הגנת הצרכן קובע: "**דין מעשה או מחדל בניגוד לפרקים ב', ג' או ד' כדין עוולה לפי פקודת הנזיקין [נוסח חדש]**". סעיף 31(א1) קובע: "**הזכות לסעדים בשל עוולה כאמור נתונה לצרכן שנפגע מהעוולה...**". לאור הוראות אלו, נפסק בדיון הנוסף בעניין ברזני הנ"ל כי הטעית צרכן היא עוולה נזיקית, שחלים עליה עיקרי היסוד והדוקטרינות שבפקודת הנזיקין, כולל אלו הנוגעות לקשר הסיבתי ולהיקף הפיצוי לאור סעיפים 64 ו- 76 לפקודה (**ראה פסק הדין בדעת הרוב מפי כב' השופט מ. חשין, פסקאות 11, 36-31**).

<u>כבר נפסק לעניין חובת הגילוי כדלקמן :</u>

75. **בעניין רע"א 10741/02 בעניין מפעל הפיס בע"מ נ' אברהם מנגלה (פורסם בנבו 20/2/03) התייחס בית המשפט העליון לסוגיה זו וקבע שם כדלקמן :**

"הימנעותו של מפעל הפיס מגילוי עובדת חלוקתו של הפרס הראשון בסדרה מסוימת, הינה משום מחדל של "עוסק" - מפעל הפיס - "העלול להטעות צרכן" - רוכש הכרטיס, התובע - "בענין מהותי בעסקה" שכן הועלמה ממנו העובדה כי הפרס הראשון לו הוא מייחל, אינו קיים עוד לחלוקה בסדרה זו, כאמור בסעיף 2(א) לחוק. עוד נקבע, כי הימנעות מגילוי עובדה זו יש בה גם משום אי קיום חובתו של מוכר הנכס לפי סעיף 4(א)(1) לחוק, המחייב עוסק לגלות לצרכן קיומו של כל פגם או איכות ירודה או תכונה אחרת הידועה לו, המפחיתות באופן משמעותי מערכו של הנכס".

76. יסודותיה של עוולת ההטעיה כאשר מדובר בעוולה נזיקית כפי שהדברים נקבעו בדנ"א 5712/01 בעניין יוסף ברזני נ' בזק פ"ד נז (6) 385 , הם אלה :

- מעשה או מחדל העלול להטעות צרכן.
- הטעיה בעניין מהותי בעסקה.
- הסתמכות מצד הצרכן על מצג המטעה.
- גרימתו של נזק.

<u>נבדוק כעת אם התקיימו יסודות עוולת ההטעיה לפי כל רכיב ורכיב:</u>

- **מעשה או מחדל העלול להטעות צרכן ?**

התובעים מציינים כי הנתבעות הטעו את לקוחותיהן גם במחדל בהתאם לאמור לעיל.

- **הטעיה בעניין מהותי בעסקה .**

לפי הניתוח העובדתי והמשפטי שלעיל ניתן לראות כי ההטעיה הינה בעניין מהותי בעסקה ; חשוב להדגיש כי על פי סעיף 2 לחוק הגנת הצרכן לא נדרש להוכיח הטעיה בפועל של הצרכן אלא די בכך שקיים פוטנציאל של הטעיה , <u>ראה ארד נ' בזק בע"מ פד"י נד (1)</u> .

- **הסתמכות מצד הצרכן על המצג המטעה .**

בהתאם להוראות הדין ולפסיקת בתי המשפט העליון כאשר מדובר בתביעה ייצוגית נקבע כי ניתן לאמץ דרישת הסתמכות מורכת וכי קשיים בהסתמכות הקבוצתית ניתן לפתור על דרך הגמשת כללי הראיות או פסיקת הפיצוי לטובת הציבור ; בדנ"א 5714/01 בעניין יוסף ברזני נ' בזק חברה ישראלית לתקשורת בע"מ פ"ד נז (6) עמוד 423 נקבע כדלקמן :

בתרגום הדברים ובהחלתם על ענייננו: לו הייתה לברזני עילת תביעה אישית, ובית־המשפט היה מכיר בו כזכאי להגיש תובענה ייצוגית, ולו הכיר בית־המשפט בתובענה הייצוגית לגופה, כי־אז היה בית־המשפט רשאי לקבוע דרכים ראויות כנראה לו לדרכי הוכחתו של יסוד הקשר הסיבתי בין הפרסום המטעה לבין הנזק שנגרם לכל אחד מבני הקבוצה, לרבות לגבי הנזק שנגרם לכל אחד ואחד מהם. וכלשון תקנה 9(א) הנזכרת: "...שכל חבר הקבוצה יוכיח את זכותו לסעד המבוקש באמצעות תצהיר, שבו יפרט את הנזק שנגרם לו". כך בתצהיר, וכהנחיית תקנה 9(ג) – גם בדרך אחרת שתיראה לבית־המשפט.

77. כמו כן בדרישות אלה חל ריכוך ונקבע כי ניתן להסתפק גם בהסתמכות " עקיפה " על מצג ; ניתן לראות את המגמה כפי היא עולה מדבריו של כבוד בית המשפט בעניין בש"א (ת"א) 5989/06 אילן ג'אן נ' אלטמן רוקחות טבעית (1993) בע"מ ושם נקבע כדלקמן :

"באיסור ההטעיה הצרכני הדגיש המחוקק כי המדובר בפרסום ה"עלול להטעות", זאת אף אם התקיימה שרשרת עובדתית שהפרסום בראשיתה והצרכן הניזוק באחריתה. כך נקבע בדנ"א ברזני:

"... נוסיף ונאמר כי קשר סיבתי (עובדתי ומשפטי) הנדרש מהוראות סעיף 2(א) לחוק, אינו משמיע מאליו, לדעתי, הסתמכות מפורשת וישירה של צרכן על מצג שהציג עוסק. זאת, שלא כהוראות חוק אחרות, ובהן הוראת סעיף 56 לפקודת הנזיקין, שלפיהן נדרש מפורשות קשר סיבתי של הסתמכות. אפשר שצרכן לא יסתמך באורח ישיר על מצג של עוסק, ובכל-זאת יתקיים קשר סיבתי נדרש, דהיינו כי מצגו של העוסק היה (כלשונו של סעיף 64 לפקודת הנזיקין) "הסיבה או אחת הסיבות לנזק". כך הוא למשל במקום שניתן להוכיח כי פרסום שפרסם עוסק – פרסום העלול להטעות צרכן בעניין מהותי – הניע שרשרת עובדתית שבסופה נגרם לצרכן נזק. דוגמה: פרסום פלוני הטעה את פלוני, וניתן להצביע על קשר סיבתי בקירבה ראויה בין אותו פלוני לבין צרכן שנגרם לו נזק. לשון אחר: בהקשר עניינו ראוי לפרש את מושג ההסתמכות בפרישה רחבה, ככולל לא אך הסתמכות ישירה בלבד ...

פרסום העלול להטעות צרכן מגבש עוולה כהוראת סעיף 2(א) שלחוק. וכשמתקיים קשר סיבתי ראוי בין אותו פרסום לבין נזק שנגרם לצרכן – יהא זה קשר סיבתי ישיר על דרך של הסתמכות או קשר סיבתי עקיף על דרך של שרשרת סיבתית ראויה מן הפרסום ועד לצרכן – יהא אותו צרכן זכאי לפיצוי. לשון אחר: על הצרכן התובע להראות כי הפרסום המטעה הניע שרשרת אירועים שבסופה הגיעה אליו וגרמה לו נזק" (דנ"א ברזני, פסקאות 40-39 לפסק דינו של כב' השופט חשין, ההדגשות נוספו).

די בהפצתו של הקטלוג המטעה לרוקחים ולנקודות המכירה בראשיתה של השרשרת העובדתית, והנזק שנגרם לצרכן בסופה של השרשרת כדי לספק את דרישתו של המחוקק. יודגש בהקשר זה כי נקודות המכירה הנזכרות אינן בהכרח מאויישות ב"איש מקצוע" בעל השכלה רפואית. לא מן הנמנע כי כנקודת מכירה ייחשבו גם חנויות טבע, מדפי מוצרים טבעיים בבתי מרקחת ובחנויות כלבו וכיוצא באלו. יש לזכור כי כתוסף מזון, משווק המוצר באופן חופשי, בצורה נגישה וללא מרשם. משכך, אין הצרכן נדרש כלל לאיש מקצוע "מתווך" בינו ובין מוצר המדף "

78. ופסיקה זו אושרה לה בבית המשפט העליון שהיה ער לסוגיית ההסתמכות וקבע כי מדובר בעניין הנוגע לכימות הנזק אשר יש לבררו במסגרת התובענה גופה – ראה רע"א 7540/10

"כמו כן סבורים אנו כי הדיון בטענות המשיב מתאים להתברר בדרך של תובענה ייצוגית. אכן, כפי שטוענות התובעות בבקשת רשות הערעור, לא ניתן להתעלם ממספר קשיים העשויים להתעורר במסגרת הדיון בתובענה הייצוגית במקרה דנא. כוונתנו בעיקר לסוגיית כימות הנזק שנגרם לחברי הקבוצה ולשאלת ההסתמכות על הפרסום המטעה. ואולם, בית המשפט המחוזי היה ער לסוגיות אלה במסגרת הדיון בבקשת האישור. כך, לעניין הנזק ציין בית המשפט המחוזי כי נוכח העובדה שהתוסף הקל על תסמיני הכאב של המשיב, הרי שהוא וצרכנים דומים לו נהנו ממנו במידה מסוימת. לפיכך, קבע בית המשפט כי הנזק שנגרם הינו בגובה חלק מהסכום ששולם עבור התוסף ולא בגובה הסכום במלואו, כפי שנטען בבקשת האישור. ברי, כי שאלת כימות הנזק תתברר במסגרת הדיון בתובענה הייצוגית לגופה".

ראה רע"א 7540/10 בעניין אלטמן ואח' נגד אילן ג'אן ואח',פורסם בנבו -12-11 2011

79. בהמשך בפרשת תנובה (ע"א 10085/08 תנובה מרכז שיתופי נ' עזבון המנוח תופיק ראבי ז"ל – ניתן ביום 4/12/20111 פורסם בנבו) נקבע באופן חד משמעי כי יש לרכך את דרישת ההסתמכות במקרים של הטעיה במחדל (אי גילוי) במסגרת תובענה ייצוגית , באותו עניין חברי הקבוצה לא נדרשו להוכיח הסתמכות בפועל , ושם נקבע כדלקמן :

"פסק הדין בעניין ברזני עסק בהטעיה שבמעשה בשל פרסום מטעה של חברת בזק לגבי תעריפי שיחות ונקבע שם כאמור כי הואיל וברזני לא נחשף בפועל לאותו הפרסום אין מתקיים קשר סיבתי בין הפרסום המטעה לבין הנזק שלו טען. בענייננו לעומת זאת מדובר בהטעיה שבמחדל אותה ביצעה תנובה בכך שלא גילתה את דבר הוספת הסיליקון לחלב. לטענת תנובה על התובעים להוכיח כי אילו נחשפה עובדה זו בפניהם מבעוד מועד לא היו רוכשים את החלב. נראה כי הדרישה המוצבת לתובע להוכיח כי אילו היו מגלים לו את העובדות היה נוהג אחרת היא דרישה קשה להוכחה, ובמקרים רבים בלתי אפשרית והדברים מקבלים משנה תוקף ככל שבתובענה ייצוגית עסקינן. על השוני שבין הטעיה במעשה לבין הטעיה במחדל לעניין הקשר הסיבתי בהקשר הייצוגי עמדנו בע"א 9590/05 רחמן-נוני נ' בנק לאומי לישראל בע"מ ([פורסם בנבו], 10.7.2007) שם בוטלה קביעתו של בית המשפט המחוזי לפיה יש לדחות בקשה לאישור תובענה ייצוגית משום שהתובעים לא הוכיחו קיומו של קשר סיבתי.

בפסק הדין שניתן בערעור הורינו על ביטול החלטה זו ועל החזרת הדיון לבית משפט קמא תוך שצויין כי "נראה כי גם שאלת עצם דרישת הוכחתו של קשר סיבתי במקרה דנא ראויה לשיקול נוסף. עניין זה מעורר שאלות לא פשוטות. הראשונה בהן היא האם יש להחיל את ההלכה שקבע בית משפט זה לעניין עילת ההטעיה בדנ"א 5712/01 ברזני נ' בזק חברה ישראלית לתקשורת, פ"ד נז(6) 385 (2003) גם כשמדובר בעילה של אי-גילוי" (שם, פסקה 6) (לגישה דומה שהובעה במשפט האמריקאי בהקשרים שונים ראו: Affiliated Ute Citizens of Utah v. United States 406 U.S. 128, 153-154 (1972); Binder v. Gillespie 184 F.3d 1059, 1063-1064 (9th Cir. 1999); Poulos v. Caesars World Inc. 379 F.3d 654, 666 (9th Cir. 2004)). וכן ראו ת.א. (תל-אביב-יפו) 2405/04 בן-עמי נ' הדר בע"מ, [פורסם בנבו] פסקאות 72-73 (14.1.2010)). הנה כי כן, ככל שהעוולה הצרכנית עליה נסמכת התובענה הייצוגית היא הטעיה שבמחדל (על דרך של אי גילוי) יש בכך כדי להצדיק ריכוך והגמשה לעניין הוכחת הקשר הסיבתי בין ההתנהלות העוולתית ובין הנזק הנטען"

80. עתה ניישם את האמור לעיל על בקשה דנן נמצא כי עסקינן בהטעיה רבתית על שלל סוגיה הנובעת מאי גילוי פרטים מהותיים הנוגעים למהות ,משכך דרישת ההסתמכות היא ממילא מורכבת אם בכלל קיימת , ועוד נקבע כי אפילו שאלת הקשר הסיבתי היא ברת בירור למקרים כאלה כפי שצוין לעיל בציטוט הנ"ל ראה מקרה אלטמן לעיל)

- **גרימתו של נזק:**

81. ברור כי התנהגות הנתבעות גרמה נזק לתובעים ולחברי הקבוצה וזאת לאור כל הפירוט והניתוח לעיל , וניתן לציין כי נכרתו כאן הסכמים שלא בנויים על גמירת הדעת ועל הרצון של כל הרוכשים להתקשר בהסכם רכישת השירות עם כל הכרוך בדברים שהועלו לעיל .

82. התובעים מציינים כי נגרמו להם נזקים ממוניים ונזקים שאינם ממונים (**פגיעה באוטונומיה הצרכנית לה יש פרק נפרד כעילה נפרדת**) והכל כמפורט בהמשך .

<u>לעניין גובה הנזק הממוני ישנו פרק שדן בכך בהמשך .</u>

(2) הפרת חובת ההגינות ותום הלב לפי דיני החוזים:

83. מערכת היחסים בין הנתבעות לצרכנים היא מערכת יחסים חוזית שכן מתקיימים הצעה וקיבול, עת משלם הצרכן עבור המוצרים של הנתבעות.

84. בהתאם חלה על הנתבעות חובת תום הלב מכוח סעיפים 12 , 39 ו- 61(ב) לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג -1973, ומשכך על הנתבעות היו מוטלות חובות מכוח סעיפים אלה בכל הנוגע למכירה המוצרים נשוא בקשה האישור.

סעיף 12 לחוק החוזים (חלק כללי) תשל"ג 1973 קובע כדלקמן :

תום לב במשא ומתן :

12. (א) במשא ומתן לקראת כריתתו של חוזה חייב אדם לנהוג בדרך מקובלת ובתום לב.

(ב) צד שלא נהג בדרך מקובלת ולא בתום-לב חייב לצד השני פיצויים בעד הנזק שנגרם לו עקב המשא ומתן או עקב כריתת החוזה, והוראות סעיפים 10, 13 ו-14 לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א-1970, יחולו בשינויים המחויבים.

סעיף 39 לחוק החוזים (חלק כללי) תשל"ג 1973 קובע כדלקמן :

קיום בתום לב :

39. בקיום של חיוב הנובע מחוזה יש לנהוג בדרך מקובלת ובתום לב ; והוא הדין לגבי השימוש בזכות הנובעת מחוזה.

סעיף 61 (ב) לחוק החוזים (חלק כללי) תשל"ג 1973 קובע כדלקמן :

תחולה :

61. (א) הוראות חוק זה יחולו כשאין בחוק אחר הוראות מיוחדות לענין הנדון.

הוראות חוק זה יחולו, ככל שהדבר מתאים לענין בשינויים המחויבים, גם על פעולות משפטיות שאינן בבחינת חוזה ועל חיובים שאינם נובעים מחוזה.

85. הנתבעות הפרו את חובת תום הלב החלה עליהן, כאשר בחרו להסתיר מהצרכן פרטים מהותיים, שחזקה שהנתבעות ידעו עליהם ו/או היה עליהן לדעת עליהם שכן דברים אלה נוגעים לטיב המוצרים כפי שמפורט לעיל.

(3) עילת תביעה מכוח עוולת רשלנות:

86. סעיף 35 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש], קובע כדלקמן :

רשלנות :

"עשה אדם מעשה שאדם סביר ונבון לא היה עושה באותן נסיבות, או לא עשה מעשה שאדם סביר ונבון היה עושה באותן נסיבות, או שבמשלח יד פלוני לא השתמש במיומנות, או לא נקט מידת זהירות, שאדם סביר ונבון וכשיר לפעול באותו משלח יד היה משתמש או נוקט באותן נסיבות — הרי זו התרשלות; ואם

התרשל כאמור ביחס לאדם אחר, שלגביו יש לו באותן נסיבות חובה שלא לנהוג כפי שנהג, הרי זו רשלנות, והגורם ברשלנותו נזק לזולתו עושה עוולה."

סעיף 36 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] קובע כדלקמן :

החובה האמורה בסעיף 35 מוטלת כלפי כל אדם וכלפי בעל כל נכס, כל אימת שאדם סביר צריך היה באותן נסיבות לראות מראש שהם עלולים במהלכם הרגיל של דברים להיפגע ממעשה או ממחדל המפורשים באותו סעיף.

87. הנתבעות חבות כלפי התובעים ויתר חברי הקבוצה בחובת זהירות מושגית וקונקרטית. הנתבעות הפרו חובת זהירות זו וגרמו לתובע וליתר חברי הקבוצה נזק כלכלי.

88. התובעים מציינים כי עוולת הרשלנות מורכבת משלושה יסודות , **(א) קיום חובת זהירות**, **(ב) הפרת חובת הזהירות** ***(ג) וגרימה של נזק*** וזאת בהתאם לדברים שנקבעו בשורה ארוכה של פסקי דין , ולכן עתה נעשה ניתוח ויישום קצר לעובדות המקרה דנן, נשוא בקשת האישור, לבין התנהלות הנתבעות.

קיום חובת זהירות :

89. לנתבעות יש אחריות מושגית וקונקרטית כלפי לקוחותיהם אשר הן מוכרות להם מוצרים וגובות מהם כספים בגין שירות זה , ולכן ברור כי עליהן לנקוט בכל אמצעי הזהירות הנדרשים בכדי למנוע התרחשות אירועים שיש בהם כדי לגרום לנזקים על שלל גווני הנזק לכלל הלקוחות.

90. פסק הדין בעניין ע"א 145/80 ועקנין נ' המועצה המקומית בית שמש פ"ד לז (1) קבע מספר הלכות חשובות שמתקיימות במקרה דנן , ואשר הלכות אלה מגדירות את הבסיס לעוולת הרשלנות :

"בקביעת האחריות האזרחית בעוולת הרשלנות שבנזיקין מתעוררות שלוש שאלות האחת, האם המזיק חב חובת זהירות לניזוק? תשובה לשאלה זו מצויה במבחן הצפיות (סעיף 36 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש]). מבחן זה כולל בחובו שני היבטים. "ההיבט הראשון, הוא ההיבט העקרוני, ובו ניתנת תשובה לשאלה, אם ביחס לסיכון מסויים קיימת חובת זהירות. ההיבט השני, הוא ההיבט הספציפי, ובו ניתנת תשובה לשאלה, אם ביחס לניזוק פלוני, בנסיבותיו של אירוע אלמוני, קיימת חובת זהירות" (ע"פ 186/80[1], בעמ' 775). ההיבט הראשון, עניינו בקיומה או בהעדרה של "חובת זהירות מושגית" (notional duty), ואילו ההיבט השני, עניינו בקיומה או בהעדרה של "חובת הזהירות הקונקרטית" (duty in fact). השאלה השנייה, המתעוררת בכל תביעת נזיקין, היא, אם המזיק הפר את חובת הזהירות המוטלת עליו, דהיינו: האם הוא סטה מסטאנדארט הזהירות המוטל עליו? השאלה השלישית היא, האם הפרת החובה היא שגרמה נזק? נדון בשאלות אלה בנפרד"

ועוד ,

החובה: חובת הזהירות המושגית:

"קיומה של חובת הזהירות המושגית נקבע על-פי מבחן הצפיות. המבחן הוא, אם אדם סביר "צריך היה "(ought) לצפות להתרחשות הנזק. לא כל נזק שניתן לצפותו צריך לצפותו (ראה: ע"א 333/56 [2], וכן at mckew[45] (1969) ., (hannen& v. Holland 1623 cubbits& (scotland)Ltd הצפיות הנורמאטיבית - במקום שהצפיות הטכנית קיימת הלכה למעשה באה להגביל את היקף האחריות. אמת הדבר, נקודת המוצא העקרונית היא, כי מקום שניתן לצפות נזק, כעניין טכני, קיימת חובת זהירות מושגית, אלא אם כן קיימים שיקולים של מדיניות משפטית, השוללים את החובה (ראה: Lord reidבפרשת home office v. Dorset yacht co. Ltd(1970) [46].)."

ועוד

"כמו חובת הזהירות המושגית, כך גם חובת הזהירות הקונקרטית, נקבעת על-פי מבחן הצפיות. השאלה היא, אם אדם סביר יכול היה לצפות בנסיבותיו המיוחדות של המקרה - את התרחשות הנזק, ואם התשובה על כך היא בחיוב, אם אדם סביר צריך היה, כעניין שבמדיניות, לצפות את התרחשותו של אותו נזק. השאלה הראשונה היא טכנית באופיה. תשובה שלילית עליה מסיימת את הבחינה, שכן באין אפשרות צפייה בפועל, אין חובת זהירות. אנחנו בתחום הרשלנות ולא בתחום החובות המוחלטות. השאלה השנייה היא נורמאטיבית באופיה, וקשורה בהכרעה ערכית באשר למה צריך לצפות בנסיבותיו של המקרה הקונקרטי"

"בקביעתה של חובת הזהירות הקונקרטית יש לזכור, כי לא כל נזק צפוי (מבחינה פיסית) **הוא נזק שיש לצפותו (במישור הנורמאטיבי). "אין דין שכל יצירת סיכון מטילה על אדם אחריות לכל תוצאה מזיקה שתיגרם בעקבותיה, אפילו אפשר לחזות תוצאה כזאת מראש" (השופט ויתקון בע"א 333/56 [2], בעמ' 622)."**

91. **לעניין הפרת חובת הזהירות** :הרי שאין ספק כי האירועים שהתרחשו הינם פועל יוצא של התרשלות הנתבעות, שכן בהתאם לפסיקה מוטלת על הנתבעות לנקוט באמצעי זהירות סבירים ; כך נקבע בעמוד 131 לפסק דין בעניין ועקנין :

"מזיק, החב חובת זהירות קונקרטית לניזוק, אינו אחראי כלפיו בכל מקרה, שבו בשל התנהגותו של המזיק נגרם נזק לניזוק. בעל חובת הזהירות "אינו ערב ערבות מוחלטת לביטחון הבאים אליו... ודינו אינו דין מבטח, החייב בהטבת הנזק יהא אשר יהא מקורו" (השופט זוסמן בע"א 485/60 [16], בעמ' 1918). חובתו של המזיק היא לנקוט אמצעי זהירות סבירים, ואחריותו מתגבשת, רק אם לא נקט אמצעים אלה. סבירותם של אמצעי הזהירות נקבעת על-פי אמות מידה אובייקטיביות, המגולמות באמירה, כי על המזיק לנהוג, כפי שאדם סביר היה נוהג בנסיבות העניין. אדם סביר זה אינו אלא בית המשפט, אשר צריך לקבוע את רמת הזהירות הראויה. רמת זהירות זו נקבעת על-פי שיקולים של מדיניות משפטית השאלה אינה, מהו האמצעי שמבחינה פיסית מונע נזק, אלא השאלה היא, מהו האמצעי שיש לדרוש כי ינקטו אותו בנסיבות העניין. על בית המשפט לאזן בין האינטרס של הפרט הניזוק לביטחונו האישי, לבין האינטרס של המזיק לחופש פעולה, וכל זה על רקע האינטרס הציבורי בהמשכה או בהפסקתה של אותה פעילות. על בית המשפט להתחשב בסכנה ובגודלה. עליו להתחשב בחשיבותה החברתית של הפעולה. עליו לשקול את האמצעים הדרושים למניעתה (ראה: ע"פ 364/78 [17], בעמ' 632). בצדק ציין השופט ויתקון בע"א 559/77 [18], בעמ' 652, כי:

השאלה אינה: האם עשה המעביד את הכל, אלא האם הוא עשה כל מה שסביר לדרוש מאדם שבאותו מצב, בהתחשב בכל הנסיבות לרבות גודל הסכנה מזה והיעילות והמעשיות שבנקיטת אמצעי מניעה מזה."

92. הנה עולה מכל המתואר לעיל כי הנתבעות הציגו מצג שווא רשלני בכך שלא הציגו בפני הלקוחות שלהן את המידע הרלוונטי הנדרש ואף הסתירו מידע חיוני אשר בהינתנו היקף התנהגות הלקוח הייתה שונה וזו הייתה הסיבה שבעטיה הן נמנעו מלהציג מידע זה .

(4) עשיית עושר ולא במשפט:

93. סעיף 1 לחוק עשיית עושר ולא במשפט התשל"ט – 1979 קובע באופן הבא :

"מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס, שירות או טובת הנאה אחרת (להלן - הזוכה) שבאו לו מאדם אחר (להלן - המזכה), חייב להשיב למזכה את הזכייה, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה - לשלם לו את שוויה."

(ב) אחת היא אם באה הזכיה מפעולת הזוכה, מפעולת המזכה או בדרך אחרת.

נפסק כי:

"הרעיון המונח ביסוד דיני עשיית עושר ולא במשפט הוא מניעת התעשרות הנתבע על חשבון התובע".

ראה 815/92 מנחמי ובניו נגד יכלי בידור בע"מ

94. שלושה הם היסודות שהתקיימותם מבססת חובת השבה בגין עילת עשיית עושר ולא במשפט:

i. קבלה של נכס, שירות או טובת הנאה אחרת על ידי הזוכה (התעשרות);
ii. ההתעשרות באה לזוכה מן המזכה או על חשבון המזכה (קשר סיבתי);
iii. התעשרות הזוכה נעשתה "שלא על פי זכות שבדין";

(ר' רע"א 502/04 Buffalo Boots GMBH נ' גלי – רשת חנויות נעליים, נח(5) 487).

95. ברור לכל כי הנתבעות מקיימות את כל התנאים שכן בכך שהן מכרו מוצרים פגומים עבור תמורה מלאה בכך הנתבעות התעשרו שלא כדין על חשבון המוצרים שהן העניקו, וגבו סכומים רבים שלא כדין.

<u>(5) פגיעה באוטונומיה הצרכנית:</u>

96. כתוצאה מהליך ההטעיה בו נקטו הנתבעות כלפי התובעים וחברי הקבוצה (הכל כמתואר לעיל) נגרם לתובעים ולחברי הקבוצה נזק שאינו ממוני, שכן ראינו כי הצרכנים נאלצו לרכוש מוצרים שנכפו עליהם מבלי לאפשר לתובעים ולחברי הקבוצה את יכולת הבחירה מאיזו חברה לקנות את המוצרים כדי לקבל את המוצר הטוב ביותר. ברור כי הדבר מוליד בהכרח דנן, תחושות שליליות כגון רגשות כעס עוגמת נפש, גועל, זלזול ואובדן אמון כלפי הנתבעות ; קוראים למתואר להלן פגיעה באוטונומיה הצרכנית של הפרט, ויש לציין כי כיום נזקים כגון אלה הוכרו בפסיקה כבני תביעה בהליך של תובענה ייצוגית.

97. מבחינה המקור הנורמטיבי נוכל לציין כי סעיף 2 לפקודת הנזיקין הוא המקור הראשון לראש נזק שכזה, שכן הוא קבוע ומגדיר את הגדרת נזק בלשון זו:

" נזק" – אבדן חיים, אבדן נכס, נוחות, רווחה גופנית או שם-טוב, או חיסור מהם, וכל אבדן או חיסור כיוצאים באלה;

<u>בע"א 2781/93 בענין מיאסה עלי דעקה נגד בית חולים כרמל פד"י נג (4) עמוד 526 נקבע כדלקמן:</u>

"הוגדרה כזכותו של כל פרט להחליט על מעשיו ומאווייו בהתאם לבחירותיו, ולפעול בהתאם לבחירות אלה. הזכות לאוטונומיה היא, כלשון אותה הגדרה,

ברוח דומה, מציין השופט מ' חשין, כי "המשפט מכיר באוטונומיה של הפרט לגבש את רצונו כנראה לו על־פי 'טובתו': הפרט הוא המחליט על 'טובתו'־שלו:

'טובתו' היא רצונו ורצונו הוא 'טובתו'. 'רצון' מפורש או משתמע כולל בחובו את טובתו של אדם, 'טובתו' של אדם נחבאת בין קפליו של רצונו" (דנ"א 7015/94 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלונית [9], בעמ' 96-95). זכותו זו של אדם לעצב את חייו ואת גורלו חובקת את כל ההיבטים המרכזיים של חייו – היכן יחיה; במה יעסוק; עם מי יחיה; במה יאמין. היא מרכזית להווייתו של כל פרט ופרט בחברה. יש בה ביטוי להכרה בערכו של כל פרט ופרט כעולם בפני עצמו. היא חיונית להגדרתו העצמית של כל פרט, במובן זה שמכלול בחירותיו של כל פרט מגדיר את אישיותו ואת חייו של הפרט".

ועוד נקבע :

"ההכרה בזכותו של אדם לאוטונומיה היא רכיב בסיסי בשיטת המשפט שלנו, כשיטת משפט של מדינה דמוקרטית (ראו: ר' גביזון "עשרים שנה להלכת ירדור – הזכות להיבחר ולקחי ההסטוריה" [78]; בג"ץ 693/91 אפרת נ' הממונה על מרשם האוכלוסין במשרד הפנים (להלן – עניין אפרת [11]), בעמ' 770). היא מהווה את אחד הביטויים המרכזיים לזכותו החוקתית של כל אדם בישראל לכבוד, המעוגנת בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. אכן, כבר נפסק כי אחד מן הביטויים של הזכות לכבוד הוא "...חופש הבחירה של כל אדם כיצור חופשי", וכי בכך משתקפת התפיסה שלפיה "כל אדם... הוא עולם בפני עצמו, ומטרה בפני עצמה" (דברי הנשיא ברק בבג"ץ 7357/95 ברקי פטה המפריס (ישראל) בע"מ נ' מדינת ישראל (להלן – עניין ברקי פטה המפריס [12]), בעמ' 784-783). כפי שציין הנשיא ברק, "אוטונומיה זו של הרצון הפרטי מהווה ערך יסוד במשפטנו. היא מעוגנת כיום בהגנה החוקתית על כבוד האדם" (בג"ץ 4330/93 גאנם נ' ועד מחוז תל-אביב של לשכת עורכי הדין (להלן – עניין גאנם [13]), בעמ' 234-233). על משמעותו של כבוד האדם, בהקשר זה, עמד הנשיא שמגר בע"א 5942/92 פלוני נ' אלמוני [14], בעמ' 842, באומרו כי:

"כבוד האדם משתקף, בין היתר, ביכולתו של יצור אנוש בתור שכזה לגבש את אישיותו באופן חופשי, כרצונו, לבטא את שאיפותיו ולבחור בדרכים להגשמתן, לבחור בחירותיו הרצוניות, לא להיות משועבד לכפייה שרירותית, לזכות ליחס הוגן מצד כל רשות ומצד כל פרט אחר, ליהנות מן השוויון אשר בין בני אנוש...".

98. בנוסף נקבע בעניין תנובה מרכז שיתופי נגד ראבי (ע"א 1338/97 פד"י נז (1) כדלקמן :

הנזק הלא ממוני שהתובע טוען לו מאופיין בתחושת הגועל הנובעת מכך שמדובר בסיליקון, על כל המטען האסוציאטיבי המלווה חומר זה. לדעתי, נזק מסוג זה הוא לכאורה נזק בר-פיצוי. הטעיה בדבר תכולת החלב במקרה זה היא לכאורה בגדר פגיעה באוטונומיה של הפרט. אנו עוסקים במוצר מזון. זכותם של צרכנים היא לקבוע מה יכניסו לפיהם ולגופם וממה יימנעו. מי שרוצה למשל לצרוך רק מזון כשר, ויסתבר לו בדיעבד שהמזון שהוצג תוך הטעיה איננו כזה, יחוש תחושת גועל ופגיעה באוטונומיה שלו. כך יחוש גם מי שצורך רק מזון אורגני, והתברר לו בדיעבד שמזון שפורסם כמזון אורגני איננו כזה. מי שתובע לקנות חלב דל שומן דווקא לא יסכין עם כך שימכרו לו תוך הטעיה חלב שבו שיעור השומן גבוה, ולהפך. בכל המקרים הללו ובמקרים רבים אחרים שניתן להעלות על הדעת, ישנה פגיעה באוטונומיה של הפרט, אף שאין עמה נזק גוף או סכנה ממשית לנזק גוף. לכל צרכן וצרכן העדפות בנוגע למזונותיו, העדפות המבטאות לעתים את האידאולוגיה שהוא מאמין בה כדרך לחיים נכונים או בריאים. אכן, זה שאינו שומר כשרות יוכל לומר לשומר הכשרות: מה קרה אם אכלת מזון שאינו כשר; לא נגרם לך כל נזק. לא זו השקפתו של מי שתובע לשמור על כשרות או לאכול רק מזון אורגני או מזון דל שומן.

ועוד המשיכה כבוד השופטת פרוקצ'יה וקבעה בעניין ראבי :

בענייננו מדובר בהוספת מרכיב לדבר מאכל תוך הפרת חובת התקן הרשמי בלא שהצרכן ידע את דבר קיומו של אותו מרכיב במזון שצרך ובמציאות דברים שבה אותו תוסף מזון איננו מזיק לבריאות. לשאלה באיזו מידה עוגמת נפש של צרכן במצב דברים זה היא בבחינת נזק הנובע ממהלכם הטבעי של הדברים, אין תשובה אחידה אשר קורצה מעור אחד. אכן עשויים להיות מצבים קיצוניים שבהם הטעיה לגבי מרכיביו של מוצר אכילה, גם כשאין בהם נזק בריאותי, עשויה להיות בעלת חשיבות מיוחדת לצרכן מהיבטים שונים, למשל מבחינה ערכית, מבחינת השקפת עולמו או עקב קיומה של העדפה מוגדרת למוצר בעל מרכיבים מסוימים לצורך השגת תכלית ספיציפית. כך למשל הצגת מוצר אכילה ככשר אף שאינו כשר, או הצגת מזון כמזון אורגני אף שאינו כזה, או הצגת מוצר כדל־שומן בעוד שלמעשה הוא רב־שומן – אלה עשויות במקרים מסוימים להוליד נזק לא ממוני שניתן לומר במידת ודאות כי הוא נגרם באורח טבעי ובמהלכם הרגיל של הדברים כתוצאה ישירה מעוולת הנתבע. בסוג מקרים אלה מצויה בלב הצרכן העדפה ברורה ומוגדרת למוצר בעל אפיון מסוים – בין העדפה שמקורה בערכי דת והשקפת עולם, בין העדפה הנובעת מערכי טבעונות ובין העדפה הבנויה על תכלית לשלוט בהיקף הקלוריות הנצרכות מהמזון, וכיוצא באלה עניינים. פגיעה בהקשרים אלה בזכותו של הצרכן לבחור את המוצר הראוי בעיניו היא פגיעה ממשית בתחום העדפותיו כפרט, ונזקו הכללי מפגיעה זו אינו קשה להוכחה.

קיומה של העדפה מוגדרת וברורה של הצרכן לרכוש מוצר בעל איכויות מוגדרות עשוי לתת בידו כלי לגיטימי לתבוע את נזקו מהמשווק על הפרת חובתו שלא להטעותו לגבי תכונותיו של המוצר הנרכש. עילה מסוג זה עשויה במקרים מתאימים גם להצדיק תובענה ייצוגית אשר את בני קבוצתה, השותפים לתובענה, ניתן להגדיר בלא קושי מיוחד. אולם המקרה שלפנינו הוא שונה, והתשובה לו קשה ומורכבת יותר.

כבוד השופטת חיות הגדירה את עניין האוטונומיה הצרכנית כדלקמן:

"ראש הנזק הנתבע בענייננו נוגע לנזק לא ממוני מסוג פגיעה באוטונומיה ... הרציונלים שהנחו בהקשר זה את בית המשפט בעניין דעקה ובעניינים אחרים הנוגעים לרשלנות רפואית ישימים בה במידה גם לגבי פגיעה באוטונומיה הנגרמת כתוצאה מעוולה צרכנית שמבצע עוסק המטעה את הצרכן. אכן, באי הגילוי עצמו טמונה שלילת כוח הבחירה מן הצרכן"

ראה ע"א 10085/08 תנובה נ' ראבי תופיק , פ"ד נז 04) עמ' 682

99. בעניין ת"א (חי') 1169/07 בעניין לאה הראל נ' שטראוס מחלבות בע"מ (פורסם בנבו 20/10/10) נקבע כדלקמן :

"התובעת טענה שהנזק שנגרם לה הוא העדר אפשרות להשוות את מחירי המוצרים למחירי מוצרים אחרים, דבר שהיה אפשרי אם הנתבעות היו מסמנות את אריזות המוצרים כנדרש על פי התקן. נזק כזה אמנם אינו נזק ממוני או רכושי, אך הוכר בפסיקה כנזק שיש לפצות עליו. ומאז שנפסקה ההלכה בעניין ראבי (ראו: <u>עא 1338/97</u> תנובה מרכז שיתופי לשווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ נ' תופיק ראבי , נז (4) 673 (2003)) אין עוד מניעה הלכתית להכיר בפגיעה שתיגרם לצרכן ביכולתו לקבל מידע, שיאפשר לו להשוות מחירים ולרכוש את המוצר שבו יחפוץ על יסוד שיקולי מחיר, איכות ושאר שיקולים שהם רלוונטיים להחלטה צרכנית, כנזק שהוא בר פיצוי בתובענה מעין זו שלפנינו (ראו למשל:

<u>בש"א (ת"א) 1877/06</u> (תא 1036/06) שרית טל נ' מרכז רפואי רבין (קמפוס בילינסון) (טרם פורסם, [פורסם בנבו] 31.5.10)). נזק כזה ניתן לראות כנובע הן מהפרת החובה החקוקה והן מהפרת איסור ההטעיה המיוחסות למשיבות ומשום כך אין מנוס מלדחות טענה זו של הנתבעות"

100. לסיכום נקודה זו נטען כי לצרכן נגרמה אי נוחות מובהקת של שלילת הזכות להחליט איזה מוצרים לקנות, שכן הנתבעות גרמו לצרכן להיות עיוור לגבי סוגיית המוצרים שמתאימים לצרכיו וכך הוא רכש מוצרים שלא מתאימים לצרכיו שכן הוא העדיף מוצרים אלה על פני מוצרים אחרים של חברות אחרות מתחרות שמוכרות מוצרים דומים ; הנתבעות גרמו לצרכנים פגיעה חמורה מאוד בחופש הבחירה ובסופו של יום נגרם לתובע נזק לא ממוני שניתן להעריך אותו לצורך בקשה ייצוגית דנן בגובה של **10** ₪ וזאת לפי הערכה ראשונית נמוכה מאוד.

101. התובעים מציינים כי בשים לב לעובדה כי המתחרים של הנתבעות מוכרים מוצרים דומים עם כיתוב אחר שהוא נכון, הרי בכך שהתובעים רכשו את המוצרים נשוא בקשת האישור נגרמו להם, לתובעים, רגשות של גועל וזלזול כמתואר לעיל , וזה ראש הנזק אשר מעניק לו פיצוי כמבוקש לעיל.

(6) <u>הפרת חובה חקוקה ע"פ סעיף 63 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש]</u>:

102. מעשי הנתבעות ו/או מחדליהן, כפי שתוארו לעיל, עולים כדי הפרת חובה חקוקה, עוולה מכוח סעיף 63 לפקודת הנזיקין, אשר קובע כהאי לישנא:

"מפר חובה חקוקה הוא מי שאינו מקיים חובה המוטלת עליו על פי כל חיקוק — למעט פקודה זו — והחיקוק, לפי פירושו הנכון, נועד לטובתו או להגנתו של אדם אחר, וההפרה גרמה לאותו אדם נזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאליו נתכוון החיקוק; אולם אין האדם האחר זכאי בשל ההפרה לתרופה המפורשת בפקודה זו, אם החיקוק, לפי פירושו הנכון, התכוון להוציא תרופה זו."

103. לעניין סעיף זה רואים חיקוק כאילו נעשה לטובתו או להגנתו של פלוני, אם לפי פירושו הנכון הוא נועד לטובתו או להגנתו של אותו פלוני או לטובתם או להגנתם של בני-אדם בכלל או של בני-אדם מסוג או הגדר שעמם נמנה אותו פלוני.

104. בפסיקה פורטו היסודות הנדרשים לצורך קיום עוולת הפרת חובה חקוקה , והם הוגדרו ל 5 יסודות שיש בהתקיימותם כדי להוכיח את קיום העוולה:

<u>קיום חובה המוטלת על המזיק מכוח חיקוק:</u>

ברור מאליו כי הנתבעות מחויבות לשווק את מוצריהן בהתאם להוראות תקן ישראלי 1145.

<u>החיקוק נועד לטובתו של הניזוק;</u>

אין כל ספק כלל וכלל כי הוראות תקן 1145 נועדו לטובת הלקוח אשר אמור לדעת את כל הנתונים והעלויות בכרוכות בקבלת השירות .

<u>המזיק הפר את החובה המוטלת עליו;</u>

הוכח מעל לכל ספק כי הנתבעות הפרו את הוראות תקן 1145.

<u>ההפרה גרמה לניזוק נזק;</u>

בעקבות מחדלי הנתבעות כפי שתוארו לעיל וכפי שהוכחו נגרם לתובעים נזק, כאשר נבצר מהם לבצע רכישה מושכלת ולרכוש את המוצר המתאים ביותר לצרכיהם ולדרישותיהם

<u>הנזק אשר נגרם הוא מסוג הנזקים אליו נתכוון החיקוק:</u>

מטרת הוראות " תקן 1145 " ברורות, ואין עוררין כי המטרה הינה למנוע מהתובעים ומכלל חברי קבוצה אשר ייצוגם נדרש בהליך דנן, רכישת מוצרים המסומנים בניגוד לדין.

105. התובעים מציינים כי הוראות תקן 1145 המחייבות את הנתבעות לא באו בכדי לרצד את ספר החוקים בלבד , אלא מטרתן לגרום לנתבעות ולחברות דומות לפעול באופן שקוף לפי הוראות תקן 1145 אלה, וזו הייתה הסיבה להתקנת התקן אבל עינינו הרואות כי הנתבעות הפרו ברגל גסה את הוראות כל סעיפי התקן .

106. התובעים מציינים כי ברור כי הנתבעות הפר את הוראות תקן ישראלי רשמי 1145 כמפורט לעיל , את הוראות צו הגנת הצרכן (סימון ואריזה של מוצרי מזון) התשנ"ט -1998 ואת הוראות סעיפים 8 ו 9 לחוק התקנים התשי"ג -1953 .

107. **אשר על כן יש להזמין את הנתבעות לדין ולחייבן לשלם לתובעים סכום של 110 ₪ בצירוף ריבית והצמדה ובתוספת שכ"ט עו"ד ומע"מ כדין.**

חיפה 01/05/2018.

האני טנוס, עו"ד

נוהא פראן , עו"ד

טנוס עורכי דין- חברת עורכי דין
באי כח התובעים

ניזאר טנוס , עו"ד